

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фармакології та фармакогнозії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

01 вересня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ФАРМАКОЛОГІЯ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ПРИ СТОМАТОЛОГІЧНИХ
ЗАХВОРЮВАННЯХ»**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 221 «Стоматологія»

Освітньо-професійна програма: Стоматологія

Одеса 2023

Програму складено на основі освітньо-професійної програми «Стоматологія», підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 221 «Стоматологія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», затвердженою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 8 від 29 червня 2023 року).

Розробники: д.мед.н., проф. Рожковський Я.В., к.мед.н., доц. Лобашова К.Г., д.мед.н., проф. Антоненко П.Б., к.мед.н., ст. викладач Остапчук К.В., к.біол.н., ст. викладач Антоненко К.О., ас. Аль Надаві Н.Д.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фармакології та фармакогнозії
Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Завідувач кафедри, д.мед.н., проф.

 Ярослав РОЖКОВСЬКИЙ

Погоджено із гарантом ОПП

 Анатолій ГУЛЮК

Програму ухвалено на засіданні предметної циклової комісії з медико-біологічних дисциплін ОНМедУ
Протокол № 1 від 29.08.2023

Заступник голови предметної циклової методичної комісії,
д.мед.н., проф.

 Леонід Годлевський

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № ___ від “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № ___ від “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість: Кредитів – 3 Годин – 90 Змістових модулів – 1	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я» Спеціальність: 221 «Стоматологія» Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Денна форма навчання
		Вибіркова дисципліна
		Рік підготовки: V
		Семестр: 9- 10
		Лекції - 0 годин
		Семінарські – 0 годин
		Практичні - 30 годин
		Самостійна робота - 60 годин
у т.ч. індивідуальні завдання – 0 годин		
Форма підсумкового контролю – залік		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: набуття кожним здобувачем вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок щодо основних принципів раціонального й безпечного для здоров'я людини застосування лікарських засобів з метою лікування та профілактики стоматологічних захворювань. Досягнення мети дозволить підготувати здобувач вищої освіти до практичної діяльності, якісного виконання функціональних обов'язків, пов'язаних з раціональним вибором лікарських препаратів, самостійним складанням схем фармакотерапії та подальшим моніторингом ефективності та безпеки фармакотерапії, попередженням побічних реакцій

Завдання:

1.Формування вмінь та навичок щодо визначення групової належності лікарських засобів, які застосовуються для лікування стоматологічних захворювань, їх фармакокінетики, фармакодинаміки, головних показань до призначення; проявів можливих побічних реакцій, симптомів передозування, заходів, що запобігають виникненню та сприяють усуненню небажаних реакцій, і взаємодії з іншими лікарськими засобами.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

- ІК – Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.
- ЗК1 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2 – Здатність знати та розуміти предметну область та професійну діяльність.
- ЗК3 – Здатність застосовувати знання у практичній діяльності
- ЗК4 - Здатність спілкуватися державною мовою

- ЗК5 – Здатність спілкуватися англійською мовою
  - ЗК6 – Навички використання інформаційних комунікаційних технологій
  - ЗК7- Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел
  - ЗК8 -Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
  - ЗК9 - Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми
  - ЗК10 - Здатність бути критичним і самокритичним
  - ЗК11 - Здатність працювати в команді
  - ЗК12 - Прагнення до збереження навколишнього середовища
  - ЗК13 - Здатність діяти соціально відповідально та свідомо
  - ЗК14 - Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
  - ЗК15 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя
- СК4 Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.
  - СК7 Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області з супутніми соматичними захворюваннями
  - СК9 - Спроможність проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області
  - СК16 – Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛЮ.
  - СК18 - Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини

Очікувані результати навчання.:

- *Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:*
ПРН 1. Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за переліком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання (за переліком 2).

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- *Номенклатуру та класифікації лікарських засобів що використовуються в стоматології.*
- *Фармакологічну характеристику* основних лікарських засобів що використовуються в стоматології.*
- *Показання та протипоказання до застосування лікарських засобів*
- *Основні шляхи фармакологічної корекції стоматологічних захворювань.*
- *Прояви можливих побічних реакцій лікарських засобів, симптоми передозування сильнодіючими та отруйними лікарськими засобами, методи їх попередження та принципи лікування.*

Вміти:

- *Визначати групову належність лікарських засобів згідно сучасних класифікацій;*
- *Надавати фармакологічну характеристику* лікарським засобам, логічно пов'язувати механізм дії з фармакодинамікою, фармакодинаміку з показаннями, а побічні ефекти з протипоказаннями до їх застосування;*
- *Розраховувати разову дозу лікарського засобу в залежності від віку, маси тіла або площі поверхні тіла пацієнта;*
- *Визначати в залежності від особливостей фармакокінетики лікарських засобів кратність прийому лікарського засобу, його добову, курсову дози у пацієнтів різного віку відповідно до супутніх захворювань та застосування інших лікарських препаратів;*
- *Обґрунтовувати адекватну лікарську форму відповідно до шляхів введення*
- *Прогнозувати наслідки взаємодії лікарських засобів при їх комбінованому введенні, лікарських засобів та компонентів їжі, лікарських засобів та алкоголю;*
- *Оцінювати співвідношення користь/ризик при застосування лікарських засобів;*
- *Виносити судження про можливість виникнення побічних реакцій лікарських засобів з метою їх запобігання;*
- *Визначати прояви можливих побічних реакцій лікарських засобів, симптоми передозування сильнодіючими та отруйними лікарськими засобами, методи їх попередження та принципи лікування;*
- *Створювати алгоритм допомоги пацієнтам при гострому отруєнні лікарськими засобами із застосуванням антидотів у кожному конкретному випадку;*
- *Проводити аналіз фармакологічної інформації у сучасних довідниках, наукових та фахових періодичних виданнях;*
- *Надавати порівняльну характеристику лікарським засобам за показниками ефективності, безпеки, механізму дії, показанням до застосування тощо.*

*Фармакологічна характеристика включає групову належність лікарського засобу, його механізм дії, фармакологічні ефекти (головні, побічні), показання та протипоказання до застосування.

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Лікарські засоби для місцевої анестезії. Застосування в стоматології.

Лікарські засоби, що впливають на аферентну іннервацію. Лікарські засоби для місцевої анестезії. Класифікація за хімічною структурою і при різних видах анестезії. Вимоги, які пред'являються до місцевих анестетиків. Фармакологія складних ефірів (прокаїн і анестезин) і замінених амідів (лідокаїн). Порівняльна характеристика місцевих анестетиків. Цілі і можливості їх комбінації з адrenomіметиками. Побічні дії місцевих анестетиків.

Тема 2. Наркотичні анальгетики. Ненаркотичні анальгетики. Нестероїдні протизапальні засоби (НПЗЗ). Застосування в стоматології.

Загальна характеристика наркотичних анальгетиків. Механізм дії. Фармакологія морфіну гідрохлориду. Особливості впливу препарату на ЦНС. Показання до застосування анальгетичних засобів. Побічні ефекти. Лікарська залежність, що виникає до наркотичних анальгетиків, клінічні прояви, поняття про абстинентний синдром, методи лікування.

Патофізіологія болю, запалення. Класифікація НПЗЗ за хімічною будовою. Механізми анальгезуючої, жарознижувальної, протизапальної дії. Фармакологічна характеристика препаратів: кислота ацетилсаліцилова, анальгін, парацетамол, ібупрофен,

кислота мефенамова, диклофенак-натрій, індометацин, піроксикам, німесулід, мелоксикам (моваліс), целекоксиб. Порівняльна характеристика, побічна дія.

Тема 3. Психотропні засоби. Засоби для наркозу. Застосування в стоматології.

Психотропні лікарські засоби. Класифікація психотропних препаратів, особливості застосування в стоматологічній практиці.

Тема 4. Транквілізатори. Психоседативні засоби. в стоматології.

Транквілізатори. Класифікація транквілізаторів. Фармакологія діазепаму, феназепаму. Порівняльна характеристика. Денні транквілізатори (гідазепам, медазепам). Показання та протипоказання до застосування транквілізаторів, їх побічні ефекти. Лікарська залежність. Комбіноване застосування з препаратами інших фармакологічних груп. Поняття про атаралгію. Гостре отруєння. Допомога.

Тема 5. Антиангінальні засоби. Застосування в стоматології.

Класифікація та загальна фармакологічна характеристика антиангінальних препаратів. Загальна характеристика фармакологічних груп. Особливості застосування в лікуванні приступу стенокардії. Принципи комплексної терапії інфаркту міокарда.

Тема 6. Антигіпертензивні, гіпертезівні засоби. Застосування в стоматології.

Шляхи фармакологічної корекції підвищеного артеріального тиску. Фармакологічна характеристика антигіпертензивних засобів основних груп. Лікарська допомога при гіпертонічному кризі. Гіпертензивні лікарські засоби. Загальна фармакологічна характеристика засобів, що використовуються при гіпотензивних станах. Класифікація Особливості використання.

Тема 7. Вітаміни и вітамінопрепарати. Ферменти. Засоби діючі на фосфорно-кальцієвий обмін. Застосування для лікування стоматологічних захворювань

Види порушення вітамінної забезпеченості та їх причини. Класифікація вітамінів. Види вітамініотерапії. Фармакологічна характеристика водо- та жиророзчинних вітамінів. Комплексні вітамінопрепарати. Їх біологічна роль. Клінічне застосування. Небажані ефекти.

Фармакологічна характеристика ферментних препаратів. Антиферменти.

Засоби діючі на фосфорно-кальцієвий обмін.

Тема 8. Протиалергічні засоби. Застосування в стоматології.

Протиалергічні лікарські засоби. Класифікація та загальна характеристика протиалергічних засобів. Лікарські засоби, що використовують при гіперчутливості негайного типу. Особливості застосування.

Тема 9. Засоби, що впливають на згортання крові. Застосування в стоматології.

Фармакологія засобів, що впливають на згортання крові. Фармакокінетика, фармакодинаміка. Показання до застосування.

Тема 10. Антисептичні та дезінфікуючі засоби. Застосування для лікування стоматологічних захворювань

Антисептичні та дезінфікуючі лікарські засоби. Поняття про антисептику та дезінфекцію. Історія Вимоги до сучасних антисептичних засобів. Класифікація антисептичних та дезінфікуючих засобів за хімічною будовою. Механізм дії, фактори, які визначають протимікробну активність препаратів. Показання до застосування, побічні ефекти. Гостре і хронічне отруєння та заходи допомоги.

Тема 11. Хіміотерапевтичні засоби. Антибіотики. Застосування для лікування стоматологічних захворювань

Антибіотики, спектр дії антибіотиків. Принципи антибіотикотерапії. Класифікація антибіотиків за хімічною будовою, спектром та механізмом дії. Фармакологічна характеристика препаратів основних груп. Класифікація препаратів за шляхами введення та поколіннями (генераціями). Механізм, спектр та тривалість дії. Порівняльна характеристика препаратів, показання до застосування, побічні та токсичні ефекти. Принципи комбінації з препаратами інших груп.

Тема 12. Хіміотерапевтичні засоби. Сульфаніламідні. Протимікробні засоби різної хімічної структури. Застосування для лікування стоматологічних захворювань

Сульфаніламідні препарати. Механізми антимікробної дії. Принципи раціональної сульфаніламідної терапії. Небажані ефекти, їх профілактика і лікування. Взаємодія з іншими лікарськими засобами. Хінолони і фторхінолони. Загальна характеристика. Класифікація. Механізм і спектр антибактеріальної дії. Порівняльна характеристика поколінь. Небажані ефекти. Механізми і спектр антибактеріальної дії похідних 8-оксихіноліну. Похідні нітрофурану. Похідні імідозола (метронідозол), оксазолідина. Клінічне застосування і небажані ефекти.

Тема 13. Лікування і профілактика захворювань твердих тканин зубів та пульпіту.

Основні принципи лікування та профілактики захворювань твердих тканин зубів та пульпіту. Класифікація препаратів, що застосовуються. Фармакокінетика, фармакодинаміка, побічні ефекти, що виникають при тривалому використанні та шляхи їх запобігання. Показання до застосування, побічна дія.

Тема 14. Лікарські речовини, що використовуються при періодонтиті, захворюваннях пародонту та слизової оболонки ротової порожнини.

Тема 15. Фармакотерапія екстремальних станів та гострих отруєнь.

4. Структура навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин			
	Всього	У тому числі		
		Л.	Пр. зан	СРС
Тема 1. Лікарські засоби для місцевої анестезії. Застосування в стоматології..	6,0		2,0	4,0
Тема 2. Наркотичні анальгетики. Ненаркотичні анальгетики. Нестероїдні протизапальні засоби (НПЗЗ). Застосування в стоматології.	6,0		2,0	4,0
Тема 3. Психотропні засоби. Засоби для наркозу. Застосування в стоматології.	6,0		2,0	4,0
Тема 4. Транквілізатори. Застосування в стоматології.	6,0		2,0	4,0
Тема 5. Антиангінальні засоби. Застосування в стоматології.	6,0		2,0	4,0
Тема 6. Антигіпертензивні, гіпертезівні засоби. Застосування для лікування стоматологічних захворювань. Застосування в стоматології.	6,0		2,0	4,0
Тема 7. Вітаміни і вітамінопрепарати. Ферменти. Засоби діючі на фосфорно-кальцієвий обмін. Застосування для лікування стоматологічних захворювань.	6,0		2,0	4,0
Тема 8. Протиалегричні засоби. Застосування в стоматології.	6,0		2,0	4,0
Тема 9. Засоби, що впливають на згортання крові. Застосування в стоматології.	6,0		2,0	4,0
Тема 10. Антисептичні та дезинфікуючі засоби. Застосування для лікування стоматологічних захворювань..	6,0		2,0	4,0
Тема 11. Хіміотерапевтичні засоби. Антибіотики. Застосування для лікування стоматологічних	6,0		2,0	4,0

захворювань.				
Тема 12. Хіміотерапевтичні засоби. Сульфаніламідні. Протимікробні засоби різної хімічної структури. Застосування для лікування стоматологічних захворювань.	6,0		2,0	4,0
Тема 13. Лікування і профілактика захворювань твердих тканин зубів та пульпіту.	6,0		2,0	4,0
Тема 14. Лікарські речовини, що використовуються при періодонтиті, захворюваннях пародонту та слизової оболонки ротової порожнини.	6,0		2,0	4,0
Тема 15. Фармакотерапія екстремальних станів та гострих отруєнь.	6,0		2,0	4,0
Всього: годин:	90	0	30	60

5. Теми лекційних/семінарських/практичних/лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять

Лекційних занять не передбачено.

5.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.3. Теми практичних занять

№№ п/п	Тема	К-сть годин
1.	Лікарські засоби для місцевої анестезії. Застосування в стоматології..	2
2.	Наркотичні анальгетики. Ненаркотичні анальгетики. Нестероїдні протизапальні засоби (НПЗЗ). Застосування в стоматології.	2
3.	Психотропні засоби. Засоби для наркозу. Застосування в стоматології.	2
4.	Транквілізатори. Застосування в стоматології.	2
5.	Антиангінальні засоби. Застосування в стоматології.	2
6.	Антигіпертензивні, гіпертезівні засоби. Застосування в стоматології.	2
7.	Вітаміни і вітамінопрепарати. Ферменти. Засоби діючі на фосфорно-кальцієвий обмін. Застосування в стоматології.	2
8.	Протиалергічні засоби. Застосування в стоматології.	2
9.	Засоби, що впливають на згортання крові. Застосування в стоматології.	2
10.	Антисептичні та дезинфікуючі засоби. Застосування в стоматології..	2
11.	Хіміотерапевтичні засоби. Антибіотики. Застосування в стоматології.	2
12.	Хіміотерапевтичні засоби. Сульфаніламідні. Протимікробні засоби різної хімічної структури. Застосування в стоматології.	2
13.	Лікування і профілактика захворювань твердих тканин зубів та пульпіту.	2
14.	Лікарські речовини, що використовуються при періодонтиті, захворюваннях пародонту та слизової оболонки ротової порожнини.	2
15.	Фармакотерапія екстремальних станів та гострих отруєнь.	2
РАЗОМ		30

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

№№ п/п	Тема	К-сть годин
1.	Засоби що подразнюють та захищають рецептори. Особливості використання	4

	окремих груп, що використовуються в стоматології.	
2.	Наркотичні анальгетики. Ненаркотичні анальгетики. Нестероїдні протизапальні засоби (НПЗЗ). Лікарські та хімічні речовини, які викликають зловживання, нарко- і токсикоманії.	4
3.	Психотропні засоби. Засоби для наркозу. Особливості використання окремих груп, що використовуються в стоматології.	4
4.	Транквілізатори. Особливості використання окремих груп психотропних засобів депримуючої та стимулюючої дії. Застосування в стоматології.	4
5.	Антиангінальні засоби. Особливості використання окремих груп, що використовуються в стоматології.	4
6.	Антигіпертензивні, гіпертезівні засоби. Особливості використання окремих груп, що використовуються в стоматології.	4
7.	Вітаміни і вітамінопрепарати. Ферменти. Засоби діючі на фосфорно-кальцієвий обмін. Особливості використання окремих груп, що використовуються в стоматології.	4
8.	Протиалергічні засоби. Особливості використання окремих груп, що використовуються в стоматології.	4
9.	Засоби, що впливають на згортання крові. Особливості використання окремих груп, що використовуються в стоматології.	4
10.	Антисептичні та дезинфікуючі засоби. Особливості використання окремих груп, що використовуються в стоматології..	4
11.	Хіміотерапевтичні засоби. Антибіотики. Особливості використання окремих груп, що використовуються в стоматології.	4
12.	Хіміотерапевтичні засоби. Сульфаніламіді. Протимікробні засоби різної хімічної структури. Особливості використання окремих груп, що використовуються в стоматології.	4
13.	Лікування і профілактика захворювань твердих тканин зубів та пульпіту.	4
14.	Лікарські речовини, що використовуються при періодонтиті, захворюваннях пародонту та слизової оболонки ротової порожнини.	4
15.	Фармакотерапія екстремальних станів та гострих отруень.	4
	РАЗОМ:	60

7. Методи навчання

Практичні заняття: розповідь, пояснення, бесіда, розв'язання фармакотерапевтичних задач, практичні роботи (виписування рецептів).

Самостійна робота: самостійна робота з підручником, методичними рекомендаціями, самостійне розв'язання типових фармакотерапевтичних задач.

8. Форми контролю та методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Форми контролю і система оцінювання здійснюються відповідно до вимог типової програми дисципліни та Інструкції про систему оцінювання навчальної діяльності здобувачів.

Поточний контроль: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок, розв'язання фармакотерапевтичних і фармакогенетичних задач, оцінювання активності на занятті. Здійснюється на кожному семінарському занятті за допомогою: тестування, структурованих письмових робіт, розв'язування ситуаційних задач; аналіз і оцінка результатів інструментальних досліджень і параметрів, що характеризують зміни функції організму під впливом лікарських засобів.

Підсумковий контроль: залік.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на семінарському занятті:

1. Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:

- методи: опитування, вирішення ситуаційної фармакогенетичної задачі (здатність прогнозування впливу генетичного поліморфізму на фармакотерапію)
- максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

2. Оцінка практичних навичок з теми заняття:

- методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок (розв'язування ситуаційних задач, виписування рецептів)
- максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за одне практичне заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину(5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті:

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач знає програму в повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпно точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; виконує практичні завдання різного ступеню складності (досконально знає фармакологію препарату чи лікарської групи та вміє виписати рецепт в межах ситуаційного завдання);
Добре «4»	Здобувач знає всю програму і добре розуміє її, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання здобувач відповідає без помилок; виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках (орієнтується в межах вищезазначених питань та вміє виписати рецепт);
Задовільно «3»	Ставиться здобувачеві на основі його знань всього об'єму програми з предмету та задовільному рівні розуміння його. Здобувач спроможний вирішувати спрощені завдання за допомогою навідних питань; виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно (має поверхневе уявлення про лікарський засіб та не вміє виписувати рецепт).
Незадовільно «2»	Здобувач не володіє матеріалом, не знає ні одного з вищезазначених питань, або знає менш ніж на 50% питань та не вміє виписувати рецепт.

Контроль самостійної роботи здобувачів, яка передбачена темою поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

Підсумковий контроль

Вивчення навчальної дисципліни завершується заліком. Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав та захистив індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Залік здійснюється: на останньому занятті. Оцінка за залік є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з двома десятковими знаками після коми.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки (середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

Відповідно до отриманих балів за 200-бальною шкалою, досягнення здобувачів оцінюються за рейтинговою шкалою ECTS. Подальше ранжування за рейтинговою шкалою ECTS дозволяє оцінити досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів.

Шкала ECTS є відносно-порівняльною рейтинговою, яка встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Оцінка «А» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» – оцінці «добре» тощо. При конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» за шкалою ECTS не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється здобувачам, які відвідали усі заняття з дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

Здобувачі, які навчаються на одному курсі (однієї спеціальності), на підставі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

10. Методичне забезпечення:

- Робоча програма навчальної дисципліни.
- Силабус
- Електронні підручники та навчальні посібники

- Колекції препаратів.

11. Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Визначення фармакології. Визначення понять фармакокінетика, фармакодинаміка, фармакотоксикодинаміка. Види фармакотерапії. Особливості застосування ліків в стоматології..
2. Місцевоанестезуючі засоби. Класифікація. Механізм дії. Застосування в клінічній практиці. Небажані ефекти.
3. Наркотичні анальгетики. Ненаркотичні анальгетики. Нестероїдні протизапальні засоби (НПЗЗ). Застосування в стоматології..
4. Психотропні засоби. Транквілізатори. Засоби для наркозу. Застосування в стоматології.
5. Антиангінальні засоби. Застосування в стоматології.
6. Антигіпертензивні, гіпертезівні засоби. Застосування в стоматології.
7. Протиалергічні засоби. Застосування в стоматології.
8. Вітаміни и вітамінопрепарати. Ферменти. Засоби діючі на фосфорно-кальцієвий обмін. Застосування в стоматології.
9. Антисептичні та дезинфікуючі засоби. Застосування в стоматології.
10. Хіміотерапевтичні засоби. Антибіотики. Сульфаніламідні. Комбінування. Приклади. Застосування в стоматології.
11. Лікування і профілактика захворювань твердих тканин зубів та пульпіту. Лікарські речовини, що використовуються при періодонтиті, захворюваннях пародонту та слизової оболонки ротової порожнини.
12. Основні принципи терапії гострих отруєнь.Класифікація антидотів. Застосування специфічних антидотів. Приклади.

12. Рекомендована література

Основна:

1. Фармакологія : підручник для студ. медичних та стоматологічних ф-тів вищих мед. навч. закладів України : вид. 4-е виправ. та переробл. / [І.С.Чекман, В.М. Бобирьов, В.Й. Кресюн та ін.]. – Вінниця : Нова книга, 2020. – 472 с.
2. Фармакологія : підручник для студ. стомат. ф-тів вищих мед. навч. закладів : вид. 2-ге. / [І.С. Чекман, В.М. Бобирьов, В.Й. Кресюн, та ін.]. – Вінниця : Нова книга, 2017. – 432 с
3. Лікарська рецептура зі загальною фармакологією : навч. посібник : 2-ге вид., переробл. і доповн. / [В.Й. Кресюн, В.В. Годован]. – Одеса : Одес. нац. мед. ун-т, 2017. – 280 с.
4. Фармакологія в рисунках і схемах : навч. посібник / В. В. Годован ; [за ред. В. Й. Кресюна] ; Одес. нац. мед. ун-т. - Вінниця : Нова Книга, 2019. - 462 с.

Додаткова література

1. Фармакологія: практикум: навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закладів / В.М. Бобирьов, О. М. Важнича, Т. О. Дев'яткіна та ін. – Вінниця: Нова книга, 2017. – 351 с
2. Фармакологія-Cito! (Фармакологічна логіка) : підручник [для студ. ВНЗ] / НФаУ ; за ред. С. М. Дроговоз. – Харків : Тітул, 2018. – 232 с.
3. Фармакологія: навч.-метод. посіб. для самопідготовки студентів до єдиного держ. кваліф. іспиту (з використанням англ.мов. бази тест. завдань Крок-1) / Н. І. Волощук [та ін.]; Вінниц. НМУ ім. М. І. Пирогова. – Вінниця : Твори, 2019. – 166 с.

4. Фармакологія [Текст] : посібник-довідник для підготовки до ЛП "Крок 1. Загальна лікарська підготовка" / І. І. Заморський, С. П. Мельничук, Т. Г. Копчук [та ін.]. - Чернівці : Медуніверситет, 2018. - 271 с. : іл., кольор. іл. - Бібліогр.: с. 270.
5. Katzung and Trevor's Pharmacology [Text] : examination & board review / В. G. Katzung, M. Kruidering-Hall, A. J. Trevor. - 12th ed., International Edition. - New York ; Chicago ; San Francisco : McGraw Hill Education, 2019. - 585 p.
6. Фармакологія в рисунках і схемах [Text] = Pharmacology in Drawings and Schemes : для студ. мед., фармац. вузів III-IV р. а. / В. В. Годован ; за ред. В. Й. Кресюна ; М-во охорони здоров'я України, Одес. нац. мед. ун-т. - Вінниця : Нова Книга, 2020. - 464 с
7. USMLE: Step 1 [Text] : lecture notes 2020: Pharmacology / ed. S. R. Harris. - New York : Kaplan Medical, Inc., 2020. - 335 p.
8. Фармакологія [Текст] : підручник / І. В. Нековаль, Т. В. Казанюк. - 8-е вид. - Київ : Медицина, 2018. - 552 с. - Бібліогр.: с. 551.
9. Фармакологія [Text] = Pharmacology. Guide to essential drugs : посібник по основних препаратах / І. І. Заморський, Т. С. Щудрова, Т. Г. Копчук [та ін.]. - Чернівці : Медуніверситет, 2018. - 141 с.

13. Електронні інформаційні ресурси

1. <http://moz.gov.ua> «Державний реєстр лікарських засобів України» – Режим доступу:
<https://moz.gov.ua/derzhavnij-reestr-likarskih-zasobiv-ukraini>
2. АТС-класифікація – Режим доступу: <https://compendium.com.ua/uk/atc/>
3. Онлайн-платформа з протоколами на засадах доказової медицини – Режим доступу: <http://guidelines.moz.gov.ua/>
4. Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол / Наказ Міністерства охорони здоров'я України 05.06.2019 No 1269 – Режим доступу:
https://moz.gov.ua/uploads/2/12737-dn_20190605_1269_dod.pdf
5. Державний формуляр лікарських засобів 12-й випуск, 2020 р.: – Режим доступу: <https://www.dec.gov.ua/materials/chinnij-vipusk-derzhavnogo-formulyara-likarskih-zasobiv/>
6. Державний Експертний Центр МОЗ України [http:// https://www.dec.gov.ua/](http://https://www.dec.gov.ua/)
7. ДП "Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів" <http://sphu.org/>
8. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
9. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
10. Ресурс з прогнозування міжлікарських взаємодій (заснован на інструкціях FDA, на англ.) URL: <http://www.drugs.com>
11. Ресурс-довідник лікарських засобів та прогнозування міжлікарських взаємодій (на англ.). URL: <http://www.medscape.org>